

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД СТВОРЕННЯ ЦЕНТРІВ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ANALYTICAL REVIEW OF THE CREATION OF CENTERS FOR THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS IN THE TERRITORIAL COMMUNITIES OF THE DNIPROPETROVSK REGION

У статті здійснено аналітичний огляд стану реалізації державної політики у сфері освіти в частині створення центрів професійного розвитку педагогічних працівників. Проаналізовано стан кадрового забезпечення центрів професійного розвитку і як наслідок надання якісної консультативної підтримки педагогам, проведення супервізії та координації діяльності професійних спільнот. Зауважено на проблемі кадрового забезпечення центрів та необхідності подальших досліджень даного питання щодо кількісних показників консультантів, що безпосередньо сприяють професійному розвитку педагогів і посилення контролю з боку засновників за діяльністю консультантів в межах своїх повноважень. Досліджено питання охоплення послугами центрів професійного розвитку педагогів Дніпропетровської області в розрізі адміністративних районів. Зокрема наведено кількісні показники педагогічних працівників, які не охоплені послугами центрів професійного розвитку в розрізі типів закладів освіти. Проаналізовано форми співробітництва територіальних громад у сфері освіти, в частині надання послуг центрів професійного розвитку. Виокремлено питання угоди про співробітництво територіальних громад, що вказує на підвищення якості надання послуг населенню в громадах на основі спільних інтересів та цілей. Зроблені висновки щодо позитивної тенденції щодо створення центрів в громадах Дніпропетровщини в період 2021-2023 роки, але необхідності продовжувати цю роботу, з метою охоплення всіх педагогів закладів освіти послугами центрів професійного розвитку. Враховуючи норми Положення про центри професійного розвитку педагогічних працівників, розробити типовий штатний розпис центру в частині кількості консультантів з урахуванням кількісних показників освітніх галузей, визначених Державним стандартом базової середньої освіти, початкової, дошкільної та позашкільної освіти, обов'язковості введення в штат центрів посад психолога.

Ключові слова: державна політика, центр професійного розвитку, територіальна громада, консультант, співробітництво громад.

In the article, an analytical review of the state of implementation of the state policy in the field of education in terms of the creation of centers for the professional development of pedagogical workers is carried out. The state of staffing of professional development centers and, as a result, the provision of high-quality advisory support to teachers, supervision and coordination of the activities of professional communities were analyzed. The problem of staffing the centers and the need for further research on this issue regarding the quantitative indicators of consultants, which directly contribute to the professional development of teachers and the strengthening of control by the founders over the activities of consultants within the limits of their powers, were noted. The issue of service coverage of professional development centers for teachers of the Dnipropetrovsk region in terms of administrative districts was studied. In particular, the quantitative indicators of pedagogical workers who are not covered by the services of professional development centers in terms of types of educational institutions are given. Forms of cooperation of territorial communities in the field of education, in terms of providing services of professional development centers, were analyzed. The issue of agreements on the cooperation of territorial communities is singled out, which indicates the improvement of the quality of providing services to the population in communities based on common interests and goals. Conclusions were made regarding the positive trend of creating centers in the communities of Dnipropetrovsk region in the period 2021–2023, but the need to continue this work, with the aim of covering all teachers of educational institutions with the services of professional development centers. Taking into account the norms of the Regulation on centers for the professional development of pedagogical workers, develop a typical staff list of the center in terms of the number of consultants, taking into account the quantitative indicators of educational fields, determined by the State standard of basic secondary education, primary, preschool and after-school education, the mandatory introduction of psychologist positions into the staff of the centers.

Key words: state policy, professional development center, territorial community, consultant, community cooperation.

УДК 35.074:371.14
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.34.6>

Добрянська О.М.
аспірантка кафедри публічного управління та права
Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про освіту», основним державним пріоритетом є освіта. Освіта є основою для економічного, інноваційного та культурного розвитку держави. Належне фінансування освітньої галузі буде запорукою розвитку суспільства і держави, а також інвестицією в людський капітал.

Метою формування та реалізації державної політики у сфері освіти в Україні є задоволення потреб суспільства і громадян. Одними із засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності є людиноцентризм та сприяння навчанню впродовж життя.

Педагогічні працівники є учасниками освітнього процесу, тому для реалізації засад

державної політики в частині забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності та відповідно до п. 2 ст. 18 Закону України «Про освіту» [3], органи державної влади та органи місцевого самоврядування повинні створювати умови для формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання дослідження механізмів публічного управління в територіальних громадах привертають увагу багатьох науковців. Зокрема питання управління освітою в громадах професійним розвитком педагогічних досліджували Н.Г. Діденко, О.В. Богданов, М.М. Дарманський, П.М. Кухарчук, І.А. Медведєв, Н.Г. Протасова, Л.П. Полякова, А.М. Стадник, О.Г. Тягушев, Л.М. Ващенко, Г.В. Єльнікова, Л.М. Калініна, Л.М. Карамушка, С.М. Калашнікова, Н.І. Клокар, В.І. Маслов, В.В. Олійник, З.В. Рябова, Т.М. Сорочан, Г.М. Тимошко та ін.

Водночас, не зважаючи на важливість та актуальність проведених наукових досліджень, питання управління освітою в частині професійного розвитку педагогічних працівників, як одного із важелів підвищення якості надання освітніх послуг в закладах освіти громади залишається недослідженим. Існує потреба в обґрунтуванні створення якісної моделі центру професійного розвитку в територіальній громаді, або запровадження дієвого співробітництва між громадами у встановленні співпраці у сфері освітньої діяльності.

Мета статті полягає в аналітичному огляді стану створення і функціонування центрів професійного розвитку в громадах Дніпропетровщини.

Виклад основного матеріалу. З метою забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників, здійснення їх науково-методичної підтримки у системі загальної середньої освіти функціонують центри професійного розвитку педагогічних працівників (далі – Центр).

Відповідно до п. 4 загальної частини Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 р. № 672 (далі – Положення) [1], Центр утворюється органом місцевого самоврядування відповідно до законодавства з урахуванням потреб відповідної територіальної громади.

Проаналізувавши інформацію щодо створення Центрів в територіальних громадах Дніпропетровської області, можна зробити висновки щодо позитивної тенденції в питанні сприяння професійному розвитку педагогічних працівників, їх психологічної підтримки та консультування (рис. 1).

Динаміка змін показує, що кількість створених Центрів збільшилось на 64%. Станом на квітень 2021 року функціонувало 14 Центрів, а вже станом на січень 2023 створено і функціонують 23 Центри професійного розвитку, із них створено:

– органами місцевого самоврядування міських територіальних громад: Верхньодніпровської, Вільногірської, Дніпровської, Кам'янської, Криворізької, Марганецької, Нікопольської, Новомосковської, Павлоградської, Першотравенської, Покровської, Синельниківської, П'ятихатської та Тернівської;

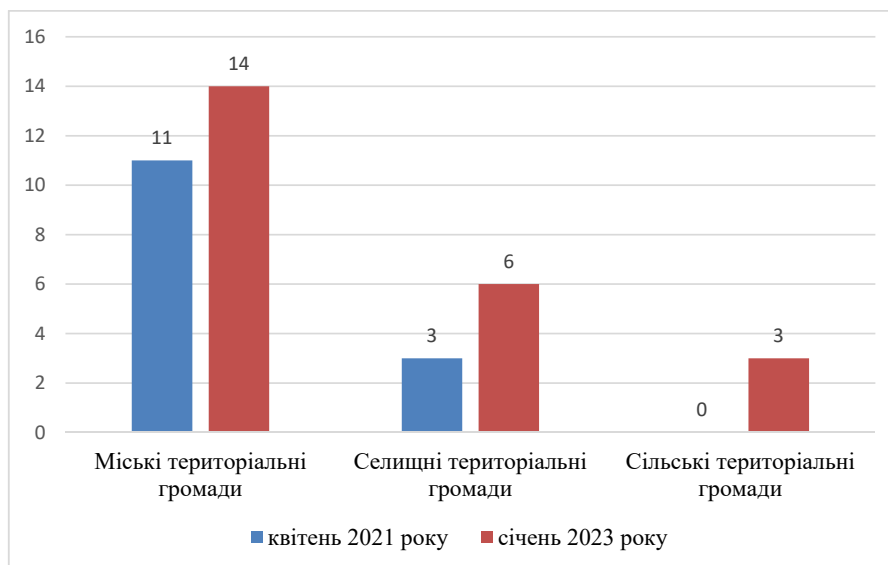

Рис. 1. Кількість Центрів професійного розвитку, які функціонують на території Дніпропетровської області

– органами місцевого самоврядування сільських та селищних територіальних громад: Лозуватської, Магдалинівської, Межівської, Новоїльської, Новопокровської, Петриківської, Солонянської, Томаківської та Чернечинської.

Відповідно до п. 5 Положення, засновником до штатного розпису Центру мають бути введені посади директора, консультанта, практичного психолога, бухгалтера, працівника обслуговуючого персоналу Центру. Кількість консультантів, визначена штатним розписом, має забезпечувати потреби у методичній підтримці (супроводі), консультуванні педагогічних працівників закладів освіти та установ, розташованих на території обслуговування Центру, та визначається засновником з розрахунку одна тарифна ставка консультанта не менш як на 200 педагогічних працівників.

Але на даний час існує проблема кадрового забезпечення Центрів, та мінімальної кількості посад консультантів центру відповідно до діючого штатного розпису. Посади психолога введені тільки в шести Центрах. Укомплектовано відповідно до штатного розпису тільки 11 Центрів; 4 Центри мають тільки одну посаду консультанта відповідно до штатного розпису, з них 3 Центри мають вакантні посади консультантів. Найбільшу кількість консультантів мають Центри міських територіальних громад: Дніпровської (13 консультантів), Криворізької (33 консультанти) та Нікопольської громад (11 консультантів). Бухгалтерський облік Центрів в більшості здійснюється уповноваженим органом виконавчого комітету орган місцевого самоврядування відповідної громади. Тільки в 3 Центрах ввелені посади бухгалтера. Бухгалтерський облік комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Павлоградської міської ради здійснює комунальна установа «Центр обслуговування закладів освіти» Павлоградської міської ради.

Питання штатного розпису задля якісної роботи Центру та сприяння професійному розвитку педагогічних працівників потребує додаткового дослідження. Якщо розглядати питання великих міських громад, то доцільно вводити кількість посад консультантів по кількості галузей відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти [2], з урахуванням консультантів, що здійснюють консультування вчителів початкових класів, педагогічних працівників закладів дошкільної та позашкільної освіти. З питанням кількісних показників штатних розписів Центрів в громадах сільських та селищних рад, враховуючи фінансову спро-

можність громад, доцільно розглядати питання співфінансування Центрів.

Метою професійної педагогічної діяльності вчителя є розвиток та формування у здобувачів освіти ключових умінь і навичок, які необхідні для успішної реалізації особистості та продовження навчання.

Освітній процес обов'язково передбачає виховання і розвиток здобувачів освіти. І цілісність всіх складових освітнього процесу повинна забезпечуватись наявністю у педагога загальних і професійних компетентностей, які необхідні для виконання трудових функцій.

На нашу думку діяльність Центрів і є одним із елементів сприяння професійного розвитку педагогічних працівників. Умотивований, готовий до змін власного мислення педагог, що володіє новітніми компетенціями та інструментами – головний елемент підвищення надання якості освітніх послуг. Тому завдання держави в особі органів місцевого самоврядування і органів управління освітою – забезпечити професійне й особисте зростання вчителя, підвищити соціальний статус.

Відповідно до Закону України «Про співробітництво територіальних громад» [4], декілька засновників можуть прийняти спільне рішення про утворення Центру та укласти договір про спільну діяльність або засновницький договір у порядку, визначеному законодавством.

Тому, для забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників ряд територіальних громад уклади договори з громадами, в яких такі Центри створено.

Шість громад Дніпропетровської області, в яких створені Центри здійснюють співробітництво у сфері освіти, в частині надання послуг центрів професійного розвитку.

Так Верхньодніпровська міська територіальна громада здійснює співробітництво у зазначеній сфері з 2 громадами, Магдалинівська селищна територіальна громада – з 1 громадою, Межівська селищна територіальна громада – з 1 громадою, Петриківська селищна територіальна громада – з 5 громадами, Покровська міська територіальна громада – з 3 громадами, Солонянська селищна територіальна громада – з 22 громадами.

Аналіз договорів про співпрацю показує, що кожна громада обрала саме ту форму співробітництва, яка здійснюється у сфері спільних інтересів територіальних громад у межах повноважень відповідних органів місцевого самоврядування.

Так, Солонянською селищною територіальною громадою укладені договори у формі делегування окремих завдань, а саме надання

інформаційно-методичних консультацій та психологічної підтримки педагогічним працівникам. Договори укладені та підписані між громадами в особах голів відповідних рад. Виконання завдань, визначених договорами, делегуються на 5 років.

Магдалинівська та Межівська селищні територіальні громади уклали договори у формі співфінансування Центру строком на 1 рік. Метою співробітництва є створення умов для підтримки та забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників закладів освіти громад – Сторін договорів.

В Петриківській селищній територіальній громаді укладено договір про співпрацю між комунальним закладом «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Петриківської селищної ради в особі директора і органом управління освіти у відповідних радах територіальних громад, які не передбачають фінансові розрахунки між сторонами.

Покровською міською територіальною громадою підписано Угоду про співпрацю між комунальною установою «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Покровської міської ради Дніпропетровської області» в особі директора і виконавчим комітетом відповідної територіальної громади в особі сільського голови. Термін дії Угоди-1 рік. Питання фінансування послуг комунальної установи здійснюється за окремою угодою.

Верхньодніпровська міська територіальна громада здійснює співробітництво у зазначеному напрямку на партнерських засадах і не передбачає фінансових зобов'язань. З метою сприяння професійному розвитку педагогічних працівників закладів освіти громад укладено угоди про співпрацю між комунальною установою «Верхньодніпровський центр про-

фесійного розвитку педагогічних працівників» Верхньодніпровської міської ради» в особі директора та відповідними органами управління освітою відповідних рад.

Найбільший відсоток територіальних громад, охоплених послугами Центрів є в Дніпровському районі (71%), найменший показник в Синельниківському районі – 16%. Інформація щодо кількості Центрів, створених територіальними громадами в розрізі адміністративних одиниць (районів) і кількості громад, які підписали договори про співпрацю подано в таблиці 1.

Аналіз інформації (рис. 2) показує, що 5176 педагогічних працівників закладів освіти, а саме 13% не охоплені послугами Центрів. З них 4243 працівника закладів освіти, які знаходяться в сільських та селищних територіальних громадах, що складає 82% від загальної кількості педагогів, які не охоплені послугами Центрів.

В розрізі районів найбільший відсоток, а саме 35% педагогів, не охоплених послугами Центрів складають педагогічні працівники, які мешкають в Синельниківському районі (рис. 3). На нашу думку, вищезазначені показники є показником того, що орган місцевого самоврядування, або уповноважений ним орган (орган управління освітою в територіальній громаді) не приділяє цьому питанню належну увагу.

Висновки і пропозиції. Провівши аналіз створення і функціонування Центрів в територіальних громадах Дніпропетровської області дійшли висновку, що спостерігається позитивна тенденція збільшення Центрів та збільшення кількості педагогів, які охоплені послугами Центрів. Але питання кадрового забезпечення Центрів потребує уваги з боку

Таблиця 1

Інформація щодо кількості Центрів, створених в Дніпропетровській області в розрізі районів

№	Назва району	Всього територіальних громад	Кількість Центрів в районі	Кількість громад, які уклали договори	Кількість громад, які не охоплені послугами Центрів	Відсоток ТГ, охоплених послугами Центрів
1	Дніпровський	17	4	8	5	71%
2	Кам'янський	12	4	3	5	58%
3	Криворізький	15	3	11	1	93%
4	Нікопольський	8	4	1	3	62%
5	Новомосковський	8	3	4	1	88%
6	Павлоградський	7	2	0	5	29%
7	Синельниківський	19	3	0	16	16%
	Всього	86	23	27	36	42%

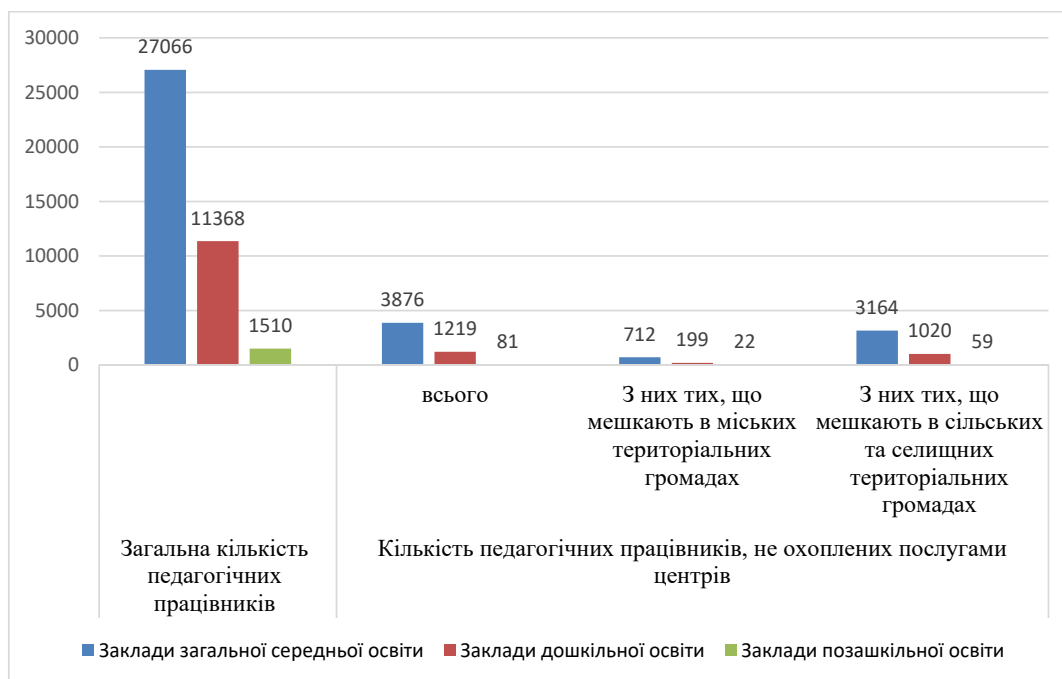

Рис. 2. Кількість педагогічних працівників закладів освіти, які неохоплені послугами Центрів

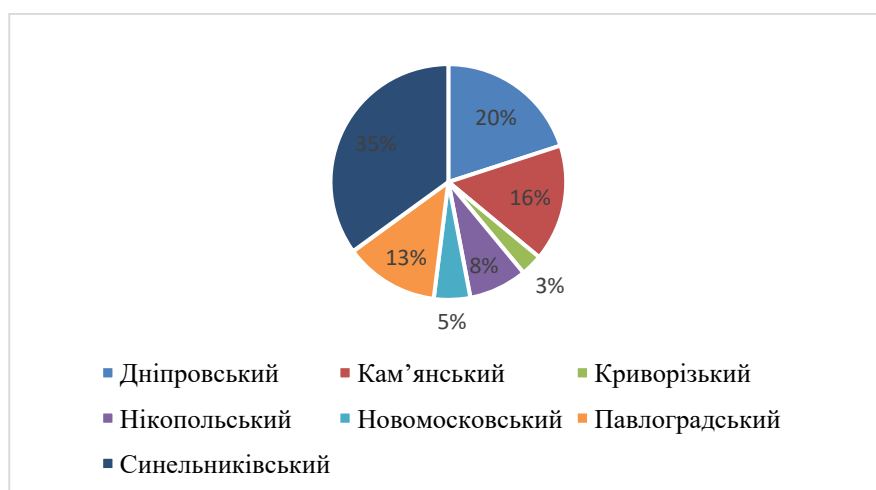

Рис. 3. Відсоткові показники кількості педагогічних працівників, неохоплених послугами Центрів в розрізі районів.

засновників. Є необхідність у створенні моделей Центрів для міських територіальних громад та сільських, або селищних територіальних громад. Зокрема створити модель Центру, який надає послуги педагогічним працівникам інших громад.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 р. № 672 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.01.2021).

2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 URL: <https://www.kmu.gov.ua/pras/prodeyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 10.10.2020).

3. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 18.12.2018).

4. Про співробітництво громад: Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (дата звернення: 18.13.2023).